

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Vtrùm liceat occidere aliquid viue[n]s.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Secundò, Postquam Religiosus suæ libertati restitutus est, fraude detecta, vel vi laxata, abductorem non teneri in posterum; sed solum pro eo damno, quod datum est interim dum vis vel fraus durabat. Ratio est; quia in posterum non censetur causa damni, sed ipse Religiosus nolens redire.

18 Altera pars probatur; Quia Religiosus non tenetur ex Iustitia procurare illa emolumenta; sed *Religiosus non tenetur laborare ex Iustitia, sed ex virtute religionis.* solum ex virtute obedientiæ & religionis; vt docet Bannes q. 62. art. 2. dubit. 6. & alij. Vnde etsi non laborare, & commoda Monasterij conquirere, non peccat contra Iustitiam. Ergo is qui illi suadet absque vi & fraude vt non procuret, non peccat peccato iniuriæ in Monasterium, sed peccato irreligiositatis. Si enim ipse Religiosus non facit propriè iniuriam nolendo laborare, cum tamen sit principalis auctor damni; ergo neque consultor, cum solum teneatur secundariò.

Dices Primò, Iste facit iniuriam Religioni, dum suadet egressionem, & ex hac iniuria sequitur damnum: ergo tenetur de damno.

Resp. Primò, Non esse iniuriam, quæ sit contra Ius Iustitiæ, sed contra virtutem Religionis; cuius violatio non obligat ad restitutionem.

19 Resp. Secundo, & meliùs; Etsi sit iniuria in Religionem, suadere Religioso egressum; non tamen est iniuria suadere otium, vt illa commoda non procuret. Ac proinde suafor iste non tenetur ad illius damni vel incommodi satisfactionem.

Confirm. ex factò ipsius Religiosi; hic enim etsi faciat iniuriam Religioni egrediendo, & ex hac iniuria sequatur damnum: tamen ad compensationem damni illius non tenetur. Ratio est; quia etsi egredi sit iniuria; non tamen nolle procurare vtilitatem temporalem est iniuria, eò quòd non teneatur ad hoc ex Iustitia, sed solum ex obedientia. Vnde non omne damnum sequens ex iniuria obligat ad restitutionem; sed solum illud quod ita sequitur, vt per ipsam actionem

Damnum per accidens ex iniuria sequens.

iniuriosam inferatur; quòd hic non cernitur, quia quamuis suadere egressionem sit iniuria, quatenus est causa egressionis; non tamen respectu damni secuti, eò quòd hoc damnum immediatè ex libera voluntate Religiosi, non ex suafione illa dependeat.

Dices Secundò, Si quis seruo suaderet ne laboraret, teneretur ad restitutionem domino: similiter si seruo emptitio suaderet fugam, ergo etiam qui monacho suadet fugam vel otium.

20 Respondeo, Qui tali seruo suafit fugam, effectu secuto, tenetur ad æstimationem serui; in quam veniunt etiam commoda ab illo sperata. Ratio est; quia seruus est principaliter ad commodum domini: imò quatenus est vtilis ad temporalia, est possessio domini, sicut iumentum. Vnde si seipsum domino subtrahat, furtum sui committit, & tenetur ad sui restitutionem: vt supra cap. 4. Dubit. 9. dictum est. Secùs est in Religioso, quia Religiosus non est principaliter propter commodum temporale Prælati, vel Religionis; sed ob suum bonum spirituale: propter hoc enim se Religioni sponte mancipavit. vnde non possidetur à Prælato tamquam seruus; sed subest tamquam filius in suum commodum, vt ad suam salutem rectè dirigatur. Quòd si quis seruo suaderet, non quidem fugam, sed otium & cessationem ab operibus iniunctis; etsi grauitè peccaret, non videretur tamen peccare contra iustitiam, nec teneri ad restitutionem: quia nec ipse seruus dedens se otio videtur contra iustitiam peccare; sed contra obedientiam domino suo debitam. Non enim actiones serui sunt debitæ domino lege Iustitiæ, sicut mercenarij, qui pretium pro illis accipit: nec cogitur in foro conscientiæ compensare, etsi negligentius laborauit: sed eo Iure debentur, quo seruus tenetur obedire domino. Itaque cum principalis auctor & executor non teneatur; etiam non tenebitur suafor. Posset tamen talis tamquam corruptor serui puniri.

Suadens seruo viiij.

CAPVT NONVM.

De iniuriis in corpus proximi per homicidium vel mutilationem, & de necessaria restitutione.

Habet Dubitationes 26.

DUBITATIO PRIMA.

Vtrum liceat occidere aliquid viuens. D. Thomas q. 64. art. 1.

Manichæorum error.

RESPONDETUR affirmatiuè. Notandum, Manichæos negasse animantia aut plantas interimiri posse; quòd omnes animas putarent esse quasdam Dei particulas, vt refert D. August. lib. 1. de Ciuitate, cap. 20. & lib. de hæres. cap. 46. Sed fide tenendum est, homines in suos vsus animantia & plantas posse interimere. Probatur Genes. 1. *Eccededi vobis omnem herbam adferentem semen super*

terram, vt sit vobis in escam. & Gen. 9. post diluuium conceduntur animantia, & omnia viuientia in cibum. 1. ad Corinth. 10. *Quidquid venit in macellum, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.* Denique ipse Dominus manducauit agnum Paschalem, quem antea oportuit occidere. Idem definitum est in Concilio Bracarenfi 1. c. 14. vbi hæc hæresis damnatur. Ratio est, quia homo naturaliter est dominus omnium rerum inferioru, iuxta illud Gen. 1. *Dominamini piscibus maris,*

& 20-

& volatilibus celi, & uniuersis bestiis terre: ergo potest eas in suum usum conuertere. Confirmatur, quia non potest homini elementis simplicibus, vt terra, aqua, &c. ergo compositis, qualia sunt animalia & plantæ, quæ sine anima non possunt conseruari, sed mox corrumpuntur: vnde anima est ipsius data instar falis conseruantis à putredine, (vt rectè dixit Philo) vt homo possit illis vti, cum liberit.

2
Abstinendum à crudelitate.

Aduerte tamen, etsi liceat animantia occidere, abstinendum tamen à crudelitate, ne sine causa doloribus conficiantur: vnde Proverb. 12. *Non in iustus iumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia.* Exodi 23. *Deus præcepit diem sabbati, etiam propter quietem iumentorum.* Ionæ vlt. *Parce Niuiæ, tum ob homines, tum ob iumenta.* Deut. 22. *Non arabis simul in boue & asino; ne vide licet totum iugum in asinum decadat; cum sit minor.* & cap. 25. *Non alligabis os boui trituranti.* Nec obstat quod Apostolus hunc locum adferens dicat, *Numquid de bobus cura est Deo?* vult enim dicere, hoc non esse principaliter scriptum propter boves, sed ob rem significatam: secundario tamen, etiam vt animantia cum ratione tractentur.

Hinc patet Primò, Possè in hac re esse peccatum, saltem veniale. est enim abusus quidam potestatis herilis, & dominij. Secundò, quanta sit suauitas diuini spiritus, etiam in creaturas ratione carentes.

DVBITATIO II.

Vtrum liceat occidere peccatores.

D. Thom. art. 2.

3 Respondetur affirmatiuè. Ratio est; quia pars est propter totum: quare ob totius conseruationem potest excindi: ergo cum singuli peccatores sine pars Reipub. ob eius incolumitatem possunt occidi.

Notandum est, Scutum in 4. d. 1. q. 3. art. 2. docere, non quosuis peccatores posse à potestate publica occidi: sed eos dumtaxat, quos Deus in veteri Testamento expressit. Ratio est; quia Deus Exodi 22. & Matth. 5. absolutè & generatim prohibet hominis occisionem: *Non occides.* ergo non licet quemquam occidere, quantumuis ille malus sit, nisi Deo dispensante in suo præcepto. atqui Deus non dispensauit nisi circa quosdam peccatores, quos excepit Exodi 22. & alibi. Hinc veteris infans, fures non posse occidi, quia non sunt excepti.

Scoti sententia, fures occidi non posse.

4
Contrarium probatur.

Sed hæc sententia defendi nequit. Primò, Nam D. Thomæ ratio generatim probat de omnibus peccatoribus Reipub. noxiis; quæuis enim pars est propter totum, ergo ob totius incolumitatem potest rescindi. Secundò, Quia si illos solos licebat occidere in veteri Testamento, quos Deus excepit, nempe maleficos, blasphemos, adulteros, Sabbathum violantes, & paucos alios; ergo in nouo Testamento nullos licebit occidere, quia illæ leges, quibus hi iubebantur occidi, erant iudiciales, accommodatæ statui illius populi; ac proinde iam cessarunt: & in Scriptura noui Testamenti nihil de his vel aliis occidendis habemus. Hoc Iulianus Apostata prætexens, Christianos priuabat Magistratu; vt habet Socrates lib. 3. histor. c. 11. Tertio, Principes ethnici laudabiliter occidere poterant

malefactores: (qui tamen Scripturam non legerant, vt possent scire quos Deus excepisset) vt patet ad Rom. 13. *Non sine causa gladium portat; Deus enim minister est, vindex in iram illi, qui male agit.* Vide D. August. lib. 1. de ciuitate cap. 21. Denique Scoti sententia infirmo nititur fundamento; nam præceptum *Non occides* intelligitur tantum de innocentibus, iuxta illud, *Iustum & innocentem non interficies;* & de occisione, quæ fit priuata auctoritate, aut non seruato ordine Iuris.

Præceptum Non occides, quomodo intelligitur.

DVBITATIO III.

Vtrum priuata auctoritate liceat interficere maleficos.

D. Thom. art. 3.

5 Respondeo, Non licere priuata, sed dumtaxat publica auctoritate. quod intellige de occisione ad punitionem, non ad necessariam sui defensionem. Ratio est; quia non licet interficere peccatores, nisi ob bonum Reipub. sicut non licet amputare membrum, nisi ob salutem corporis: atqui procuratio boni publici pertinet ad publicam potestatem, quæ est in Principe, vel Magistratu: ergo ad solum Principem pertinet, malefactores è medio tollere; sicut ad solum suppositum, membrum secare. Vide D. August. l. 1. de Ciuit. cap. 17. 21. 26. & Gratianum 23. q. 5.

Nec obstat, quod interdum permittatur, vt quis possit occidere publicos hostes Reipubl. vt latrones & proscriptos, quos Bannitos vocant; quia tunc non occiduntur auctoritate priuata, sed publica, concessa à Principe, qui illam dare potest; primò, quando alia via malum impendens auerti nequit: vt sæpe accidit in coniurationibus. secundò, quando criminofus alia ratione castigari non potest; tamen illum castigari omnino expedit, vel ad terrorem aliorum, vel ne plura scelera pateret; vt fit in Banniis. vide infra num. 15. Dubit. 5.

DVBITATIO IV.

Vtrum homini priuato liceat interficere tyrannum.

6 Alphonsus à Castro lib. de hæresibus v. Tyrannus, sentire videtur nullum tyrannum ab homine priuato posse interfici: idque probare conatur multis argumentis. Verum distinctione vtendum.

7 Respondeo igitur, dupliciter fieri posse, vt quis sit Tyrannus. Primò, ratione tituli, nempe si abique villo Iure, armis principatum inuadat, vel occupet; sicut Turca regna Orientis, & alia vicina. Talis potest à quouis de regno interfici. est communis sententia DD. D. Thomæ 2 Sententiarum d. vltima q. 2. a. 2. ad 5. vbi pro hac sententia adducit Cicetorem laudantem eos, qui Cæsarem, quamuis familiarem & amicem, occiderunt; eumq; explicans ait: *Tullius loquitur in eo casu, quando aliquis dominium sibi per violentiam surripit, nolentibus subditis; vel etiam ad consensum coactis; & quando non est recursus ad Superiorem, per quem iudicium de iniuria fieri possit. Tunc enim qui ad liberationem patriæ tyrannum occidit, laudatur & præmium accipit.* Idem eruditè docet Caiet. q. 64. a. 5.

Tyrannus duplex. 1. ratione tituli.